

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MELHIORA VATELĒ [*MELCHIOR WATHELET*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2017. gada 9. februārī¹

Lieta C-99/16

Jean-Philippe Lahorgue
pret
Ordre des avocats du barreau de Lyon,
Conseil national des barreaux (CNB),
Conseil des barreaux européens (CCBE),
Ordre des avocats du barreau de Luxembourg

(tribunal de grande instance de Lyon (Francija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Pakalpojumu sniegšanas brīvība — Direktīva 77/249/EEK —
4. pants — 5. pants — Advokāta profesijas praktizēšana — Saskaņā *RPVA* — Atteikums izsniegt —
Diskriminācija

I. Ievads

1. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Padomes 1977. gada 22. marta Direktīvas 77/249/EEK par pasākumiem, kas palīdz advokātiem sekmīgi īstenot brīvību sniegt pakalpojumus², 4. panta interpretāciju.
2. Jautājums par šķēršļiem advokātu pakalpojumu sniegšanas brīvībai nav uzdots pirmo reizi. Tomēr tiesu datorizācija un tiesvedības dokumentu digitalizācija, jaunu saziņas veidu rašanās, virtuālās glabāšanas iespējas vai arī mākslīgā intelekta programmas nenovēršami pārveido to, kā tiek uztverta profesija un tās praktizēšana.
3. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu iekļaujas šajā kontekstā. Tas ir iesniegts pēc tam, kad *ordre des avocats du barreau de Lyon* [Lionas Zvērinātu advokātu kolēģija] (Francija) atteicās *J. P. Lahorgue* kā pārrobežu pakalpojumu sniedzējam izsniegt rīku, kas ir nepieciešams drošai elektroniskai saziņai ar Francijas tiesu kancleriem, proti, pieslēguma advokātu privātajam virtuālajam tīklam saskaņā (turpmāk tekstā – “*RPVA* saskaņā”).

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — OV 1977, L 78, 17. lpp.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

4. Direktīvas 77/249 4. pantā ir noteikts šādi:

“1. Darbības saistībā ar klienta pārstāvēšanu tiesvedības procesā vai valsts iestādēs veic katrā uzņēmējdalībvalstī saskaņā ar nosacījumiem, kuri piemērojami attiecībā uz šajā valstī reģistrētajiem advokātiem, izņemot jebkurus nosacījumus, kas prasa uzturēšanās tiesības vai reģistrāciju profesionālā organizācijā šajā valstī.

2. Advokāts, kurš veic šīs darbības, ievēro uzņēmējdalībvalsts profesionālās ētikas normas, neierobežojot viņa pienākumus tajā dalībvalstī, no kuras viņš nāk.

[..]”

5. Direktīvas 77/249 5. pantā ir precizēts šādi:

“Lai veiktu darbības klienta pārstāvēšanai tiesvedības procesā, dalībvalsts var prasīt advokātiem, uz kuriem attiecas 1. pants:

- pieteikties saskaņā ar vietējiem noteikumiem vai paražām pie prezidējošā tiesneša un vajadzības gadījumā pie attiecīgās Advokātu kolēģijas priekšsēdētāja uzņēmējdalībvalstī,
- strādāt sadarbībā ar advokātu, kurš praktizē attiecīgajā tiesu iestādē un kurš vajadzības gadījumā būtu atbildīgs šīs iestādes priekšā, vai ar tajā praktizējošu *avoué* vai *procuratore*.”

B. Francijas tiesības

1. Dekrēts Nr. 91-1197

6. Francijas tiesībās Direktīva 77/249 ir transponēta ar 1991. gada 27. novembra Dekrētu Nr. 91-1197, ar ko organizē advokāta profesiju.

7. Atbilstoši Dekrēta Nr. 91-1197 202-1. pantam:

“Ja advokāts [dalībvalsts pilsonis, kas pastāvīgi dzīvo vienā no dalībvalstīm] nodrošina klienta pārstāvību vai aizsardzību tiesā vai valsts iestādēs, viņš pilda savas funkcijas tādos pašos apstākļos kā advokāts, kurš reģistrēts kādā no Francijas zvērinātu advokātu kolēģijām.

[..]

Civillietās, ja apgabaltiesā pārstāvība ir obligāta, viņš var uzņemties šīs funkcijas tikai pēc tam, kad ir norādījis adresi pie advokāta, kas praktizē tiesā, kurā celta prasība, un kuram tiesvedības dokumenti ir atbilstoši paziņoti. [..]

Ja pārstāvība apelācijas tiesā ir obligāta, viņš var uzņemties šīs funkcijas tikai pēc tam, kad viņš ir norādījis adresi pie advokāta, kas ir tiesīgs pārstāvēt puses šajā tiesā un kuram tiesvedības dokumenti ir atbilstoši paziņoti. [..]”

2. Civilprocesa kodekss

8. Ar 2005. gada 28. decembra Dekrētu Nr. 2005-1678 Civilprocesa kodeksā ir ieviesta jauna XXI nodaļa “Elektroniskā saziņa”.

9. Vienā no šīs nodaļas tiesību normām, tas ir, pašlaik spēkā esošā Civilprocesa kodeksa 748-1. pantā, ir paredzēts, ka “procesuālo dokumentu, materiālu, atzinumu, brīdinājumu vai pavēstu, ziņojumu, protokolu, kā arī kopiju un sūtījumu, kas ir kļuvuši par tiesu nolēmumu izpildes rīkojumiem, nosūtīšana, nodošana un paziņošana var tikt veikta elektroniski saskaņā ar šajā nodaļā paredzētajiem nosacījumiem un noteikumiem, neskarot īpašos noteikumus par šī saziņas veida lietošanu”.

10. Attiecībā uz obligātu pārstāvību apelācijas tiesvedībā Civilprocesa kodeksa 930-1. pantā arī ir noteikts šādi:

“Procesuālos dokumentus tiesai nosūta elektroniski, pretējā gadījumā tiesa pēc savas ierosmes var atzīt apelācijas sūdzību par nepieņemamu.

Ja dokumentu nevar nosūtīt elektroniski no attiecīgās personas neatkarīgu iemeslu dēļ, to sagatavo papīra formā un iesniedz kancelejā. [..]

Atzinumus, brīdinājumus vai pavēstes pušu advokātiem nosūta elektroniski, izņemot, ja to nevar izdarīt no nosūtītāja neatkarīgu iemeslu dēļ.

Zimoglabātāja rīkojumā tiek noteikti elektroniskās saziņas noteikumi.”

3. 2009. gada 7. aprīļa lēmums par elektronisko saziņu apgabaltiesās

11. Saskaņā ar 2009. gada 7. aprīļa rīkojuma³ 5. pantu “advokāti piekļūst tiesās izveidotajai elektroniskās saziņas sistēmai, pieslēdzoties neatkarīgam privātam tīklam, ko pārvalda *Conseil national des barreaux* [Valsts Zvērinātu advokātu padome] un ko sauc par “réseau privé virtuel des avocats” [advokātu virtuālais privātais tīkls] (turpmāk tekstā – “RPVA”)”.

12. Šī rīkojuma 9. pantā turklāt ir paredzēts, ka “advokātu pieslēguma RPVA drošību garantē ar identifikācijas ierīci. Šī ierīce ir balstīta uz apliecinājuma pakalpojumu, kas nodrošina fiziskas personas advokāta statusa autentificēšanu [..]. Ierīcei ir elektroniskā sertifikāta derīguma pārbaudes funkcija. To izsniedz elektroniskā sertifikāta pakalpojumu sniedzējs, kas rīkojas *Conseil national des barreaux*, kas ir sertifikācijas iestāde, vārdā”.

III. RPVA

13. Francijā ap 2000. gadu tika uzsākta tiesas procedūru digitalizācija.

14. Šis process noslēdzās ar protokola par elektronisko saziņu parakstīšanu starp tiesām un advokātiem (dēvētu par “ComCi TGI” attiecībā uz pirmās instances tiesām un “ComCi CA” attiecībā uz otrās instances tiesām).

15. Šī protokola mērķis ir it īpaši uzlabot tiesu un advokātu saziņu, pateicoties elektroniskai strukturētu datu apmaiņai. Tehniski runa ir par diviem dažādiem intraneta tīkliem, kurus savieno platforma, dēvēta par “e-barreau”. Šie divi tīkli ir, pirmkārt, Tieslietu ministrijas pārvaldītais tiesu intranets (“réseau privé virtuel justice”) un, otrkārt, RPVA (turpmāk tekstā – “CNB”) pārvaldītais advokātu intranets.

3 — 2009. gada 11. aprīļa *JORF* Nr. 86, 6365. lpp.

16. Dati, ar kuriem notiek apmaiņa starp advokātu birojiem un *RPVA* pakalpojumu platformu, ir šifrēti, izmantojot algoritmu starp *VPN* saskarni, kas atrodas biroja lokālajā tīklā pirms biroja interneta pieslēguma ierīces, un frontālo *VPN*, kas atrodas pie *RPVA* pakalpojumu platformas ieejas.

17. Tikai pienācīgi identificētas saskarnes, kurām ir atļauts pieslēgties *RPVA* pakalpojumam, var sazināties ar frontālo *VPN* pie *RPVA* platformas ieejas un tādējādi izmantot *e-barreau* pakalpojumu. Saskaņā ar *CNB* sniegtajiem paskaidrojumiem 2017. gada 11. janvāra tiesas sēdē tagad saskarņu vietā tiek lietotas *USB* zibatmiņas.

18. Faktiski šī ierīce ietver elektronisko sertifikātu kriptogrāfiskajā formātā, kas ir saglabāts advokātam izsniegtajā datu nesējā, proti, atmiņas ierīcē ar *USB* kontaktu. Šo ierīci sauc par "*RPVA* saskarni" un tā ļauj autentificēt *e-barreau* pakalpojumu lietotājus.

19. Praksē autentifikācija kļūst iespējama tāpēc, ka advokāta personiskais elektroniskais sertifikāts ir saistīts ar valsts advokātu sarakstu, kas tiek automātiski atjaunots, katru dienu sinhronizējot datus ar visu Francijas Zvērinātu advokātu kolēģiju advokātu sarakstiem.

20. Pēc šī protokola pieņemšanas secīgi Tieslietu ministrija un *CNB* noslēdza vairākus nolīgumus, lai paredzētu noteikumus un nosacījumus par elektronisko saziņu starp advokātiem un pirmās un otrās instances tiesām.

21. Saskaņā ar starp Tieslietu ministriju un *CNB* noslēgtā 2010. gada 16. jūnija nolīguma VI pantu reģistrācija "*ComCi CA*" un "*ComCI TGI*" tiek veikta ar advokātu kolēģijas, kurai pieder advokāts, starpniecību. *RPVA* saskarni izsniedz šī kolēģija⁴.

IV. Pamatlietas fakti

22. *J.-P. Lahorgue*, Francijas pilsonis, ir Luksemburgas Zvērinātu advokātu kolēģijas advokāts.

23. Viņš lūdza Lionas Zvērinātu advokātu kolēģijai izsniegt viņam *RPVA* saskarni. Tā neapmierināja *J.-P. Lahorgue* lūgumu, jo viņš nebija reģistrēts Lionas Zvērinātu advokātu kolēģijā.

24. Pēc šī atteikuma saņemšanas *J.-P. Lahorgue* iesniedza pieteikumu *tribunal de grande instance de Lyon* [Lionas apgabaltiesas] priekšsēdētājam izsaukt uz tiesu Lionas Zvērinātu advokātu kolēģiju, *CNB*, Eiropas Savienības Zvērinātu advokātu padomi (*CCBE*) un Luksemburgas Zvērinātu advokātu kolēģiju saistībā ar pagaidu neregulējuma tiesvedību, lai Lionas Zvērinātu advokātu kolēģijai piespriestu astoņu dienu laikā un, samaksājot kavējuma naudu, izsniegt viņam *RPVA* saskarni, lai viņš varētu pilnībā praktizēt advokāta profesijā Francijā tādos pašos apstākļos, kādi ir Francijas advokātam.

25. Iesniedzējtiesa pauž šaubas par Lionas Zvērinātu advokātu kolēģijas lēmuma par atteikumu saderību ar Savienības tiesībām.

26. It īpaši tā uzskata, ka, tā kā citas dalībvalsts advokātam, kuram ir pienākums izmantot sadarbības advokātu, kas ir attiecīgās tiesas zvērinātu advokātu kolēģijas loceklis, nav noteikti ierobežojumi attiecībā uz tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošanu, noteikums par to, ka citas dalībvalsts advokātam ir pienākums vērsties pie attiecīgās vietējās tiesas zvērinātu advokātu kolēģijas advokāta, lai izmantotu *RPVA*, var nebūt saderīgs ar pakalpojumu sniegšanas brīvību.

27. Šajos apstākļos *tribunal de grande instance de Lyon* priekšsēdētājs uzskatīja, ka ir jāaptur tiesvedība un jāuzdod Tiesai prejudiciāls jautājums.

4 — Skat. *CNB* apsvērumu 15. lpp. Šis nolīgums esot ticis grozīts divreiz un vēlāk aizstāts ar jaunu nolīgumu, kas tika noslēgts 2016. gada 24. jūnijā.

V. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu un tiesvedība Tiesā

28. Ar 2016. gada 15. februāra rīkojumu par pagaidu noregulējumu, kas Tiesā iesniegts 2016. gada 19. februārī un papildināts ar papildu 2016. gada 14. marta rīkojumu par pagaidu noregulējumu, kurš Tiesā reģistrēts 2016. gada 22. martā, *tribunal de grande instance de Lyon* priekšsēdētājs nolēma uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai atteikums izsniegt Advokātu virtuālā privātā tīkla (RPVA) saskarni advokātam, kurš ir pienācīgi reģistrēts vienas dalībvalsts zvērinātu advokātu kolēģijā, kurā viņš vēlas praktizēt advokāta profesijā brīva pakalpojumu sniedzēja statusā, ir pretrunā Direktīvas 77/249 4. pantam tāpēc, ka tas ir diskriminējošs pasākums, ar ko tiek likti šķēršļi praktizēt profesiju brīva pakalpojumu sniedzēja statusā gadījumā, kad tiesību aktos nav noteikts pienākums izmantot sadarbības advokātu?”

29. Šajā jautājumā ir iekļauts apgalvojums, kas neatbilst prasītāja pamatlietā situācijai, jo tajā ir minēta tāda advokāta situācija, kurš ir “reģistrēts tās dalībvalsts zvērinātu advokātu kolēģijā, kurā viņš vēlas praktizēt advokāta profesijā brīva pakalpojumu sniedzēja statusā”, un tas nav attiecināms uz *J.-P. Lahorgue* gadījumu.

30. Turklāt ar šo formulējumu ir sagrozīts jautājuma priekšlikums, kuru viņš pats bija formulējis. Taču, lai arī iesniedzējtiesai nav obligāti jāievēro lietas dalībnieku ierosinājumi šajā ziņā⁵, no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka iesniedzējtiesa šajā lietā ir vēlējusies uzdot “prejudiciālo jautājumu, kuru bija ierosinājis prasītājs”⁶.

31. Tā kā šis ierosinātais jautājums nav nedz pretrunīgs, nedz neprecīzs un atbilst prasītāja pamatlietā faktiskajai situācijai, es uzskatu, ka jautājums ir jāsaglabā tāds, kāds tas ir minēts lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pirmajā punktā, nevis tāds, kāds ir rezolutīvajā daļā uzdots jautājums:

“Vai atteikums izsniegt *réseau privé virtuel des avocats* (RPVA) saskarni advokātam, kurš ir pienācīgi reģistrēts vienas dalībvalsts zvērinātu advokātu kolēģijā, tikai tāpēc, ka viņš nav reģistrēts otras dalībvalsts zvērinātu advokātu kolēģijā, kurā viņš vēlas praktizēt advokāta profesijā brīva pakalpojumu sniedzēja statusā, ir pretrunā Direktīvas 77/249 4. pantam tāpēc, ka tas ir diskriminējošs pasākums, ar ko tiek liegts praktizēt profesiju brīva pakalpojumu sniedzēja statusā gadījumā, kad tiesību aktos nav noteikts pienākums izmantot sadarbības advokātu?”

32. Rakstveida apsvērumus iesniedza CNB, Francijas valdība, kā arī Eiropas Komisija. Turklāt tās pauda savu viedokli tiesas sēdē, kas notika 2017. gada 11. janvārī.

33. *J.-P. Lahorgue* un Lionas Zvērinātu advokātu kolēģija nav iesnieguši rakstveida apsvērumus. Tomēr tie izklāstīja savus argumentus šajā tiesas sēdē.

VI. Analīze

A. Judikatūra attiecībā uz advokātu pakalpojumu sniegšanas brīvību

34. Kā tas tika atgādināts šo secinājumu sākumā, jautājums par advokātu pakalpojumu sniegšanas brīvību un tās iespējamiem šķēršļiem nav jauns. Pat pirms Direktīvas 77/249 pieņemšanas ar sešu mēnešu starpību Tiesai jau ir bijusi iespēja apstiprināt Līguma noteikumu par brīvību veikt uzņēmējdarbību un advokātu pakalpojumu sniegšanas brīvību piemērojamību⁷.

5 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2013. gada 18. jūlijs, *Consiglio Nazionale dei Geologi* (C-136/12, EU:C:2013:489, 29.–31. punkts).

6 — Skat. lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 5. lpp.

7 — Skat. spriedumus, 1974. gada 21. jūnijs, *Reyners* (2/74, EU:C:1974:68), un 1974. gada 3. decembris, *van Binsbergen* (33/74, EU:C:1974:131).

35. Tāpēc nav pārsteidzoši, ka principi, kas noteikti, sniedzot šo Līguma noteikumu interpretāciju, tika piemēroti pakalpojumu sniegšanai advokātu profesijā.

36. Tādējādi LESD 56. pantā ir noteikts, ka ir ne tikai jānovērš jebkāda citā dalībvalstī reģistrēta pakalpojumu sniedzēja diskriminācija tā pilsonības dēļ, bet arī jāatceļ jebkurš ierobežojums – pat ja to vienādi piemēro valsts un citu dalībvalstu pakalpojumu sniedzējiem –, ja tas ir tāds, kas aizliedz vai traucē tāda pakalpojumu sniedzēja darbībām, kurš reģistrēts citā dalībvalstī, kurā tas likumīgi sniedz tādus pašus pakalpojumus⁸.

37. Citiem vārdiem sakot, LESD 56. pants nepieļauj jebkādu tādu valsts tiesību aktu piemērošanu, kas padara pakalpojumu sniegšanu starp dalībvalstīm *grūtāku* par pakalpojumu sniegšanu tikai vienas dalībvalsts teritorijā⁹.

38. Tādējādi Tiesa ir apstiprinājusi, ka saskaņā ar tradicionālo judikatūru šajā jomā valsts pasākumi, kas var apgrūtināt vai padarīt mazāk pievilcīgu Līgumā garantēto pamatbrīvību izmantošanu, var tikt pieļauti tikai tad, ja tie atbilst šādiem četriem nosacījumiem:

- tie tiek piemēroti nediskriminējoši,
- tie ir pamatoti ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem,
- tie tiek piemēroti, lai nodrošinātu izvirzītā mērķa sasniegšanu, un
- tie nepārsniedz to, kas ir nepieciešams šī mērķa sasniegšanai¹⁰.

B. Principu piemērošana izskatāmajā lietā

1. Ievada piezīmes par strīda attiecināšanu tikai uz iesniedzējtiesas paredzēto gadījumu un par atbilstošajām tiesību normām

a) Par strīda attiecināšanu tikai uz tiesvedībām, kurās advokāta pārstāvība nav obligāta

39. Pamatlietā rodas jautājums par to, vai Direktīvas 77/249 4. pantam pretrunā ir tas, ka dalībvalsts paredz izsniegt tehniskos līdzekļus, kas ļauj šīs dalībvalsts tiesām paziņot procesuālos dokumentus elektroniski, tikai šīs dalībvalsts kolēģijā reģistrētajiem advokātiem.

40. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, kā arī Tiesā iesniegtajiem rakstveida un mutvārdu apsvērumiem, šķiet, izriet, ka procesuālajās tiesību normās, kas ir piemērojamas tiesvedībās krimināllietās un sociālajās lietās, nav noteikts pienākums nodrošināt, lai puses pārstāvētu advokāts, nedz arī tādējādi prasība par sadarbības advokāta izmantošanu tiesā, kurā ir celta prasība. Tomēr iesniedzējtiesa, šķiet, balstās uz premisu, ka apstākļi, ka citā dalībvalstī reģistrētajam advokātam nav RPVA saskarnes, faktiski liek viņam vērsties pie šāda advokāta.

8 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2006. gada 5. decembris, *Cipolla* u.c. (C-94/04 un C-202/04, EU:C:2006:758, 56. punkts).

9 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2006. gada 5. decembris, *Cipolla* u.c. (C-94/04 un C-202/04, EU:C:2006:758, 57. punkts).

10 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 1995. gada 30. novembris, *Gebhard* (C-55/94, EU:C:1995:411, 37. punkts).

41. Francijas valdība uzskata, ka iesniedzējtiesas jautājumam ir nozīme tikai šajās tiesvedībās, bet nav nozīmes tiesvedībās, kurās pārstāvība ir obligāta. Šajā pēdējā minētajā tiesvedības veidā gan Francijā reģistrētajiem (kas ir reģistrēti citā tādas valsts zvērinātu advokātu kolēģijā, kurā neatrodas tiesa, kas izskata lietu), gan citā dalībvalstī reģistrētajiem advokātiem būtu jādarbojas kopā ar advokātu, kuram ir tiesības praktizēt minētajā tiesā. Taču tikai šim pēdējam minētajam varot būt nepieciešamība izmantot *RPVA* saskarni.

42. Savukārt Komisija uzskata, ka atbilde uz jautājumu par pienākuma būt reģistrētam vietējā zvērinātu advokātu kolēģijā, lai saņemtu *RPVA* [saskarni], saderību ar Direktīvas 77/249 4. pantu nav atkarīga no attiecīgās tiesvedības veida (civillietā, krimināllietā vai sociālā lietā).

43. Tā kā iesniedzējtiesa ir sniegusi tiesību normu un faktisko apstākļu aprakstu tikai attiecībā uz tiesvedībām, kurās puses nav obligāti jāpārstāv advokātam, Tiesai, sniedzot atbildi, nav jāaplūko situācija, par kuru tai nav uzdots jautājums¹¹.

b) Par atbilstošajām tiesību normām

44. Lai pārliecinātos, ka iesniedzējtiesas uzdotais jautājums ir izprasts pareizi, un lai sniegtu tai lietderīgu atbildi, Tiesa 2016. gada 12. oktobrī lūdza iesniedzējtiesai sniegt paskaidrojumus, prasot līdz 2016. gada 21. novembrim apstiprināt, ka tās minētajās tiesvedībās (proti, krimināllietās un sociālajās lietās) Francijas tiesībās ir atļauta procesuālo dokumentu nosūtīšana pa pastu.

45. No iesniedzējtiesas 2016. gada 14. decembra atbildes, kas Tiesā tika reģistrēta 23. decembrī, un papildu paskaidrojumiem, kurus 2017. gada 11. janvāra tiesas sēdē sniedza Francijas valdības pārstāvis, izriet, ka obligātā elektroniskā saziņa principā ir noteikta tikai apelācijas tiesvedībās, kas notiek tiesās, kurās advokāta pārstāvība ir obligāta.

46. Tomēr elektroniskās saziņas izmantošana ir kļuvusi iespējama – bet ne obligāta – trijos citos gadījumos, kad advokāta pārstāvība ir fakultatīva: konkrētās tiesvedībās apgabaltiesās¹², apelācijas tiesvedībās, kurās advokāta pārstāvība ir fakultatīva¹³, kā arī tiesvedībās komerciesās¹⁴.

47. Katrā ziņā, lai kāda būtu tiesvedība, kurā ir atļauta elektroniskā saziņa, piekļuve šim saziņas līdzeklim ir tikai attiecīgās tiesas advokātiem. Citiem advokātiem, tostarp citā dalībvalstī reģistrētiem advokātiem, vienīgie atļautie saziņas veidi ir nogādāšana kancelejā vai nosūtīšana pa pastu.

2. Par ierobežojuma esamību

48. No šādi precizētām tiesību normām izriet, ka elektronisko saziņu drīkst izmantot konkrētās tiesvedībās, kurās advokāta pārstāvība nav obligāta, proti, tiesvedībās, uz kurām attiecas lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu¹⁵.

49. Tā kā šī iespēja ir pakārtota piekļuvei *RPVA*, nav ne mazāko šaubu, ka *RPVA* saskarnes izsniegšanas atteikums advokātiem, kas nav reģistrēti kādā no Francijas zvērinātu advokātu kolēģijām, var būt pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojums.

11 — Attiecībā uz prejudiciālā jautājuma piemērojamību un Tiesas nozīmi it īpaši skat. spriedumu, 2014. gada 16. oktobris, *Welmory* (C-605/12, EU:C:2014:2298, 33.–35. punkts).

12 — Skat. 2009. gada 7. aprīļa lēmumu.

13 — Skat. 2010. gada 5. maija rīkojumu par elektronisko saziņu apelācijas tiesās tiesvedībās, kurās pārstāvība nav obligāta (2010. gada 15. maija *JOFR*, 9041. lpp.). Šajās tiesvedībās, šķiet, no 2016. gada 24. jūnijā noslēgtā nolīguma starp Tieslietu ministriju un *CNB* spēkā stāšanās dienas, proti, 2016. gada 1. augusta, elektroniskā saziņa obligāti ir jāizmanto advokātiem, kam ir piekļuve *RPVA*.

14 — Skat. 2013. gada 21. jūnija lēmumu par elektronisko saziņu starp advokātiem un tiesām tiesvedībās komerciesās (2013. gada 26. jūnija *JORE*, 10526. lpp.).

15 — Skat. šo secinājumu 43. punktu.

50. Kā konstatē CNB, ar atteikumu var tikt ierobežota vai padarīta mazāk pievilcīga pakalpojumu sniegšanas brīvības izmantošana advokātiem, kas nav reģistrēti kādā no Francijas zvērinātu advokātu kolēģijām, jo viņi vienkārši nevar piekļūt procedūru digitālajiem pakalpojumiem, izņemot gadījumus, kad viņi regulāri lūdz to kādā no Francijas zvērinātu advokātu kolēģijām reģistrēto advokātu palīdzību, kuriem ir RPVA saskarne¹⁶.

51. Taču tiesību akti, kas padara mazāk pievilcīgu vai apgrūtina advokātiem pakalpojumu pārrobežu sniegšanu, rada ierobežojumu, kas ir aizliegts LESD 56. pantā un Direktīvas 77/249 4. pantā¹⁷.

3. Par attaisnojuma esamību

52. Saskaņā ar iepriekš atgādināto pastāvīgo judikatūru ierobežojums “var būt attaisnojams ar nosacījumu, ka tas atbilst imperatīvām vispārējām interesēm [primāriem vispārējo interešu apsvērumiem], ka tas ir piemērots ar to izvirzītā mērķa sasniegšanai un nepārsniedz mērķa sasniegšanai nepieciešamo”¹⁸.

a) Par primāru vispārējo interešu apsvērumu esamību

53. CNB un Francijas valdība kā primāru vispārējo interešu apsvērumu min pareizas tiesvedības principu, kas var attaisnot atteikumu piešķirt RPVA saskarni advokātiem, kuri nav reģistrēti kādā no Francijas zvērinātu advokātu kolēģijām. Papildus šim pirmajam pamatojumam Francijas valdība min juridisko pakalpojumu gala saņēmēja aizsardzību.

54. Nenoliedzami, ka, “pirmkārt, patērētāju aizsardzība, it īpaši tādu juridisko pakalpojumu saņēmēju aizsardzība, kurus sniedz tiesu varai piederošas personas, un, otrkārt, pareizas tiesvedības aizsardzība ir mērķi, kuri ir tādi, kas var tikt uzskatīti par imperatīvām vispārējām interesēm [primāriem vispārējo interešu apsvērumiem], kuras var attaisnot pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojumu [...]”¹⁹.

55. Taču attiecīgās personas, proti, “juridisko pakalpojumu galapatērētāja”, aizsardzība un pareiza tiesvedība noteikti ir saistīti ar pakalpojuma sniedzēja atbildības un kontroles prasībām²⁰.

56. Šajā ziņā ir lietderīgi atgādināt, ka, neraugoties uz atšķirībām, kādas var pastāvēt dalībvalstīs, Savienības tiesību sistēmā ir kopīga advokāta nozīmes koncepcija, proti, viņš līdzdarbojas tiesas spriešanas procesā un viņam pilnīgi neatkarīgi un prioritārās taisnības interesēs ir jāsniedz klientam nepieciešamā juridiskā palīdzība²¹. Šīs aizsardzības otra puse ir profesionālās ētikas un disciplīnas normas, kas ir paredzētas un tiek īstenotas vispārējo interešu labā²².

16 — Skat. CNB rakstveida apsvērumu 14. lpp.

17 — Šajā ziņā skat. spriedumu, 2003. gada 11. decembris, AMOK (C-289/02, EU:C:2003:669).

18 — Spriedums, 2006. gada 5. decembris, Cipolla u.c. (C-94/04 un C-202/04, EU:C:2006:758, 61. punkts).

19 — Spriedums, 2006. gada 5. decembris, Cipolla u.c. (C-94/04 un C-202/04, EU:C:2006:758, 64. punkts).

20 — Šajā ziņā skat. spriedumus, 1974. gada 3. decembris, van Binsbergen (33/74, EU:C:1974:131, 12. punkts); 1996. gada 12. decembris, Reisebüro Broede (C-3/95, EU:C:1996:487, 38. punkts), kā arī 2002. gada 19. februāris, Wouters u.c. (C-309/99, EU:C:2002:98, 97. punkts).

21 — Šajā ziņā skat. spriedumus, 1982. gada 18. maijs, AM & S Europe/Komisija (155/79, EU:C:1982:157, 24. punkts); 2010. gada 14. septembris, Akzo Nobel Chemicals un Akros Chemicals/Komisija u.c. (C-550/07 P, EU:C:2010:512, 42. punkts); 2012. gada 6. septembris, Prezes Urzēdu Komunikācija Elektroniznej/Komisija (C-422/11 P un C-423/11 P, EU:C:2012:553, 23. punkts), kā arī 2014. gada 12. jūnijs, Peftiev (C-314/13, EU:C:2014:1645, 28. punkts).

22 — Šajā ziņā skat. spriedumus, 1982. gada 18. maijs, AM & S Europe/Komisija (155/79, EU:C:1982:157, 24. punkts); 2010. gada 14. septembris, Akzo Nobel Chemicals un Akros Chemicals/Komisija u.c. (C-550/07 P, EU:C:2010:512, 42. punkts); kā arī 2012. gada 6. septembris, Prezes Urzēdu Komunikācija Elektroniznej/Komisija (C-422/11 P un C-423/11 P, EU:C:2012:553, 24. punkts).

57. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru šāda koncepcija ir saderīga ar dalībvalstu kopīgajām tiesiskajām tradīcijām. Turklāt tā ir atrodama Savienības tiesību sistēmā, kā arī izriet no Tiesas Statūtu²³ 19. panta noteikumiem, precīzāk, no tā ceturtās daļas, saskaņā ar kuru “Tiesā pārstāvēt kādu pusi vai palīdzēt tai var tikai tie advokāti, kas ir tiesīgi praktizēt dalībvalstu tiesās vai to valstu tiesās, kas ir Eiropas Ekonomikas zonas līguma līgumslēdzējas puses”.

58. No šī skatupunkta Tiesa pati prasa advokātiem iesniegt apliecinājošu dokumentu par to, ka viņiem ir tiesības dalībvalsts vai citas EEZ līguma līgumslēdzējas valsts tiesā pārstāvēt pusi saistībā ar tiešo prasību²⁴, kā arī, lai saņemtu privilēģijas, imunitāti un atvieglojumus, kas Tiesas Reglamentā ir paredzēti pārstāvjiem, padomdevējiem un advokātiem²⁵. Visbeidzot, tāds pats pierādījums ir jāsniedz, lai varētu izmantot lietojumprogrammu *e-curia*, kas ļauj iesniegt un parakstīt procesuālos dokumentus elektroniski²⁶.

59. Neiespējamība advokātam, kas nav reģistrēts Francijas Zvērinātu advokātu kolēģijā, saņemt *RPVA* saskarni ir izskaidrojama ar līdzīgām rūpēm, proti, pienākumu nodrošināt advokātu, kuri ir elektroniskās saziņas puses, identifikācijas ticamību un it īpaši [datu] apmaiņas konfidencialitāti²⁷. It īpaši saskaņā ar 2009. gada 7. aprīļa lēmuma 9. pantu “advokātu pieslēguma *RPVA* drošību nodrošina ar identifikācijas ierīci. Šī ierīce ir balstīta uz apliecinājuma pakalpojumu, kas nodrošina fiziskas personas advokāta statusa autentificēšanu”.

60. Šajā ziņā ar *RPVA* saskarni un noteikumiem par tās piešķiršanu tiek nodrošināta pareiza tiesvedība un juridiskā pakalpojuma gala saņēmēja aizsardzība.

b) Par strīdīgo pasākumu atbilstību izvirzītā mērķa sasniegšanai

61. Turklāt šie līdzekļi – proti, *RPVA* saskarne un noteikumi par tās piešķiršanu –, manuprāt, ir atbilstīgi, lai nodrošinātu šo mērķu sasniegšanu, jo arī vietējās kolēģijas ir atbildīgas par advokātu reģistrāciju advokātu sarakstā, kā arī tā atjaunošanu un advokāts, kurš vēlas pieslēgties *RPVA*, identificējas, izmantojot personisku elektronisko sertifikātu, kas ir saistīts ar valsts advokātu sarakstu, kurš tiek automātiski atjaunināts, katru dienu sinhronizējot visu Francijas zvērinātu advokātu kolēģiju advokātu sarakstus.

62. Tātad sistēma nodrošina, ka *RPVA* var pieslēgties tikai tie advokāti, kas atbilst nepieciešamajiem nosacījumiem, lai saņemtu atļauju darboties profesijā.

c) Par strīdīgo pasākumu samērīgumu

63. Savukārt, lai pamatotu parastu atteikumu piešķirt *RPVA* saskarni advokātiem, kas nav reģistrēti kādā no Francijas zvērinātu advokātu kolēģijām, atsaucoties uz to, ka Eiropas Savienības līmenī nav advokātu saraksta, manuprāt, tiek pārsniegts tas, kas nepieciešams, lai autentificētu advokāta statusu un tādējādi nodrošinātu juridisko pakalpojumu saņēmēju aizsardzību un pareizu tiesvedību tiesvedībās, kurās pārstāvība nav obligāta.

23 — Šajā ziņā skat. spriedumus, 1982. gada 18. maijs, *AM & S Europe/Komisija* (155/79, EU:C:1982:157, 24. punkts); 2010. gada 14. septembris, *Akzo Nobel Chemicals un Akros Chemicals/Komisija u.c.* (C-550/07 P, EU:C:2010:512, 42. punkts), kā arī 2012. gada 6. septembris, *Prezes Urzēdu Komunikācijai Elektronizācijai/Komisija* (C-422/11 P un C-423/11 P, EU:C:2012:553, 23. punkts).

24 — Tiesas Reglamenta 119. panta 3. punkts.

25 — Tiesas Reglamenta 44. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

26 — Attiecībā uz dokumentiem, kas obligāti ir jāpievieno, izveidojot kontu, lai piekļūtu *e-curia*, skat. šajā tīmekļa vietnē: <https://curia.europa.eu/e-Curia/access-request-step1.faces?conversationContext=2>.

27 — Skat. Tieslietu ministrijas un *CNB* 2010. gada 16. jūnija nolīguma III panta A punkta 2) apakšpunktu.

64. Lai izpildītu samērīguma prasību, pārbaudāmajam pasākumam nav jāpārsniedz tas, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu izvirzīto leģitīmo mērķi. Citiem vārdiem sakot, kompetentajai iestādei ir jāizvēlas viena no vairākām iespējām, kas vismazāk ierobežo attiecīgās tiesības un brīvību.

65. Taču, lai arī kā *RPVA* saskarnes piešķiršanas priekšnosacījums var tikt prasīts pierādīt advokāta statusu un identitāti, šī statusa pārbaude ikdienā ir pārmērīga, ja tikai tehnisku iemeslu dēļ tā padara neiespējamu mūsdienīga, ātra un droša saziņas līdzekļa izmantošanu²⁸.

66. No tā izrietošais aizliegums ir vēl jo vairāk nesamērīgs tāpēc, ka tādējādi vienīgais iespējamais veids, kā sazināties ar attiecīgo tiesu kancelejām, ir saziņa pa pastu. Šāds darbības veids, manuprāt, neatbilst šī XXI gadsimta sākumā izmantotajām darba metodēm.

67. Turklāt norādu, ka šajā pēdējā minētajā gadījumā rūpes nodrošināt pareizu tiesvedību un garantēt juridisko pakalpojumu saņēmēju aizsardzību, šķiet, nav tik imperatīvas, jo, izmantojot pastu, advokāta statusa pārbaude netiek prasīta sistemātiski un pastāvīgi.

68. Šajos apstākļos līdzsvars starp advokātu pakalpojumu sniegšanas brīvību modernā pasaulē, no vienas puses, un juridisko pakalpojumu saņēmēju aizsardzību un pareizu tiesvedību, no otras puses, varētu tikt sasniegts, piemēram, prasot atjaunot pierādījumu par advokāta statusu periodiski vai saistībā ar katru jaunu tiesvedību.

69. Protams, nevar izslēgt, ka, ja Francija nolemtu, ka ir jāvēršas pie sadarbības advokāta arī saistībā ar tiesvedībām, kurās pārstāvība nav obligāta (Direktīvas 77/249 5. pantā paredzētā iespēja), aizliegums pakalpojuma sniedzējam advokātam izmantot *RPVA* saskarni varētu būt pamatots²⁹.

70. Tomēr neapšaubāmi, ņemot vērā, kā mūsdienās tiek praktizēta advokāta profesija, un attiecīgās personas mūsdienu prasības, tomēr neatsakoties no garantijām, kas ir nepieciešamas tās aizsardzībai, būtu vērts izvērtēt šādas pirms vairāk nekā 40 gadiem ieviestas procedūras atbilstību. Tomēr šāda pārbaude pārsniegtu tiesas uzdevumu, un vajadzības gadījumā tā ir jāveic likumdevējam.

VII. Secinājumi

71. Atteikums izsniegt *RPVA* saskarni advokātam, kas ir pienācīgi reģistrējies dalībvalsts zvērinātu advokātu kolēģijā, tikai tāpēc, ka viņš nav reģistrējies tās dalībvalsts zvērinātu advokātu kolēģijā, kurā ir ieviests *RPVA*, ir pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojums.

72. Protams, šis atteikums ir izskaidrojams ar rūpēm nodrošināt pareizu tiesvedību un attiecīgās personas, kas ir juridiskā pakalpojuma adresāts, aizsardzību, garantējot advokāta statusa autentiskuma noteikšanu. Tomēr šāds pasākums pārsniedz to, kas nepieciešams iepriekš minēto mērķu sasniegšanai.

73. Tādējādi, ņemot vērā šos apsvērumus, es ierosinu Tiesai uz *tribunal de grande instance de Lyon* (Francija) priekšsēdētāja uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

“Atteikums izsniegt pieslēguma advokātu privātajam virtuālajam tīklam saskarni advokātam, kurš ir pienācīgi reģistrēts vienas dalībvalsts zvērinātu advokātu kolēģijā, tikai tāpēc, ka viņš nav reģistrēts citas dalībvalsts zvērinātu advokātu kolēģijā, kurā viņš vēlas praktizēt advokāta profesijā brīva pakalpojumu sniedzēja statusā, ir pretrunā Padomes 1977. gada 22. marta Direktīvas 77/249/EEK par pasākumiem, kas palīdz advokātiem sekmīgi īstenot brīvību sniegt pakalpojumus, 4. pantam.”

28 — Saskaņā ar Francijas valdības pārstāvja paskaidrojumiem šādi tehniskie šķēršļi būtu jānovērš tuvākajā laikā, īstenojot Eiropas advokātu identifikācijas projektu “Find-A-Lawyer 2”, ko ir īstenojusi CCBE un Komisija.

29 — Neskarot šīs iespējas interpretāciju, ko Tiesa ir sniegusi spriedumā, 1988. gada 25. februāris, Komisija/Vācija (427/85, EU:C:1988:98).